

ЛЬВІВСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ
ЦКПХ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ОЦІНКИ
СИТУАЦІЇ ЩОДО

ДОТРИМАННЯ АНТИТЮТЮНОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Львів 2024

Цей звіт підготовлено за результатами дослідження, спрямованого на оцінку стану дотримання антитютюнового законодавства в Львівській області. Документ містить аналітику ситуації, висновки та рекомендації для підвищення ефективності впровадження заходів з контролю над тютюном на регіональному рівні. Результати звіту стануть корисними для місцевих органів влади, регіональних установ та організацій, які беруть участь у формуванні стратегій і заходів для подолання тютюнової епідемії та сприяння здоровому способу життя серед населення регіону.

Авторка

Ольга Брезецька

Команда зі збору даних (монітори)

Оксана Бартушак, Оксана Гнатовська, Оксана Залужець, Мар'яна Кошицька, Оксана Кунинець, Надія Накопало, Марія Пашкуцька, Світлана Рудик, Вікторія Сироватська, Олеся Стойка

Дизайн звіту

Анастасія Білак

Зміст

Скорочення	4
Резюме дослідження.....	5
Вступ.....	6
Регіональний профіль Львівської області	8
Мета та завдання дослідження	12
Методологія дослідження	13
Основні результати дослідження	17
Висновки відповідно до результатів дослідження.....	42
Рекомендації.....	45

Скорочення

ВНЗ – вищий навчальний заклад

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗОЗ – заклади охорони здоров'я

НІЗ – неінфекційні захворювання

ПТЗ – професійно-технічний навчальний заклад

СЗОШ – середня загальноосвітня школа

ТВ – тютюнові вироби

ТВЕН – тютюнові вироби для електричного нагрівання

ЦКПХ – центр контролю та профілактики хвороб

Резюме дослідження

Дослідження з оцінки ситуації щодо дотримання антитютюнового законодавства у Запорізькій, Кіровоградській, Львівській та Хмельницькій областях було організовано Центром громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України в рамках проекту «Пріоритет охорони здоров'я в питаннях формування та реалізації політики у сфері боротьби проти вживання тютюну» за фінансової підтримки міжнародної організації Vital Strategies, Inc.

Дослідження проводилось фахівцями обласного центру контролю та профілактики хвороб.

У ході дослідження був проведений моніторинг 375 об'єктів, зокрема, закладів громадського харчування та охорони здоров'я, зупинок громадського транспорту та вокзалів, дитячих майданчиків та об'єктів торгівлі у Львівській області.

Найбільша кількість порушень чинного законодавства, спрямованого на боротьбу з тютюнокурінням, виявлена на зупинках громадського транспорту.

В ході дослідження також були виявлені факти відсутності належних знаків про заборону куріння на об'єктах моніторингу. Також були виявлені, недопалки на об'єктах моніторингу, що ймовірно свідчить про порушення законодавства та куріння, зокрема на зупинках громадського транспорту, вокзалах та автостанціях, дитячих майданчиках, території закладів охорони здоров'я, закладів освіти.

На основі результатів проведеного дослідження було розроблено ряд рекомендацій, представлених у цьому звіті. Вони важливі для визначення пріоритетів та планування необхідних політик, втручань і заходів у сфері контролю над тютюном. Цей звіт стане корисним для місцевих органів влади, регіональних установ та організацій, які беруть участь у формуванні стратегій і заходів для подолання тютюнової епідемії та сприяння здоровому способу життя серед населення регіону.

Вступ

Тютюнові та нікотинові вироби негативно впливають на здоров'я людини. Тютюновий дим містить понад 70 хімічних речовин, які можуть викликати рак. Окрім цього, куріння, в тому числі тютюнових виробів для електричного нагрівання, пов'язано з розвитком серцево-судинних захворювань та захворювань органів системи дихання, негативно впливає на продуктивність та якість роботи мозку, зокрема може сприяти зниженню когнітивних функцій, погіршенню пам'яті та концентрації.

Національним дослідженням щодо поширеності основних факторів ризику НІЗ (STEPS), проведеним в Україні 2019 року виявлено значну поширеність НІЗ, їх біологічних і поведінкових факторів ризику, зокрема куріння. Результати дослідження свідчать, що 33,9% населення віком 18–69 років були активними курцями.

За результатами національного опитування щодо вживання тютюну серед дорослого населення старше 18 років, проведеного у квітні 2023 р. Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі - ВООЗ) у співпраці з Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) та Київським міжнародним інститутом соціології встановлено, що з початком повномасштабної війни в Україні поширеність куріння та вживання нових тютюнових виробів серед дорослого населення не зазнала істотних змін. Проте, 40,2% респондентів зазначили, що почали вживати трохи більше або значно більше тютюну або нікотину.

У 2006 році Україною була ратифікована Рамкова конвенція ВООЗ із боротьби проти тютюну. В рамках виконання Конвенції було прийнято ряд нормативно-правових актів, якими заборонено реклама, стимулювання продажу та спонсорство тютюну. Регулюється звільнення громадського простору від тютюнового диму, запроваджено попередження про шкоду куріння на пачках сигарет та в межах інформаційних кампаній, також передбачено збільшення податків на тютюновмісні вироби.

На регіональному рівні проводяться заходи з метою зниження рівня шкідливого впливу тютюну та нікотину на здоров'я населення, в тому числі посилення контролю за дотриманням антитютюнового законодавства. Однак вплив представників тютюнової індустрії створює значні перепони до виконання чинних законів. Національний звіт України Індексу 2023 демонструє, як у воєнний час представники тютюнової індустрії намагалися відтермінувати введення євроінтеграційних положень Закону №1978, а також здійснювали атаки на норми заборони куріння для кафе, барів і ресторанів. Чинним законодавством передбачена заборона на рекламу тютюнових виробів у точках продажу,

однак часто вітрини магазинів та кіосків містять значну кількість рекламного контенту. Разом з тим, є проблеми із виконанням положень про заборону нелегальної торгівлі тютюновими виробами, продажу тютюнових виробів неповнолітнім тощо.

Неналежне виконання чинних норм призводить до того, що громадяни України не захищені від шкідливого впливу тютюну, а умови для тих, хто хоче відмовитись від вживання тютюнових та нікотинових виробів, є утрудненими. До того ж за даними регіональних профілів Запорізької, Кіровоградської, Львівської та Хмельницької областей серцево-судинні захворювання, хвороби органів дихання та онкологічні захворювання займають провідні місця серед причин госпітальної захворюваності та смертності за даними 2022 року, однією з провідних причин виникнення яких є тютюнокуріння.

Регіональний профіль Львівської області

Куріння будь-яких тютюнових виробів, незалежно від дози, так чи інакше шкодить організму. Куріння спричиняє багато захворювань, таких як: хвороби дихальних шляхів та астма; коронарна хвороба серця, інфаркти та інсульти; онкологічні захворювання: ротової порожнини, гортані, стравоходу, трахеї, бронхів, легень, шлунку, підшлункової залози, нирок, товстої кишки, сечового міхура, шийки матки та спинного мозку; остеопорози; катаракта та сліпота; пародонтози; захворювання судин, аневризма аорти; безпліддя, імпотенція.

В структурі поширеності НІЗ серед дорослого населення Львівської області перше місце займають хвороби органів системи кровообігу (29,0%), друге місце займають хвороби органів дихання (16,6%), на третьому місці – хвороби органів травлення (7,03%).

Серед дорослого населення області середньообласний показник поширеності хвороб органів системи кровообігу у 2023 році дещо знизився і становить 380,48 на 1000 осіб проти 393,13 на 1000 осіб у 2022 році.

Серед хвороб системи кровообігу значне місце займають гіпертонічна хвороба (всі форми) – 55,0%, поширеність складає 209,34 на 1000 осіб проти 214,46 у 2022 році та ішемічна хвороба серця (26,1%) поширеність на 1000 осіб у 2023 році складає 99,22 проти 108,32 у 2022 році зі стабільно високими показниками за останні п'ять років. У 2023 році серед хвороб системи кровообігу спостерігається ріст інсультів (усі форми). Так, поширеність (на 1000 осіб) у 2023 році становить 1,22 проти 1,10 у 2022 році. Також має місце високий рівень захворюваності на інсульти у 2023 році.

Середньообласний показник поширеності хвороб органів дихання в порівнянні з 2022 роком знизився і становить 220,17 на 1000 осіб проти 237,35 у 2022 році.

Динаміка хвороб ендокринної системи впродовж останніх п'яти років на Львівщині залишається високою. Середньообласний показник поширеності у 2023 році по хворобах ендокринної системи дещо зріс і складає 83,83 проти 82,42 на 1000 осіб у 2022 році. Серед захворювань ендокринної системи захворюваність на цукровий діабет знаходиться на I-му місці та складає 44,6 %.

У 2023 році захворюваність на цукровий діабет залишається високою. Слід зазначити значний ріст показника захворюваності цукровим діабетом серед дорослого населення, який складає у 2023 році 3,36 проти 2,14 на 1000 осіб у 2022 році.

Аналізуючи структуру поширеності неінфекційної захворюваності за останні роки, слід відмітити динаміку росту поширеності захворювань на новоутворення (4,1% проти 4,0% у 2022 році). У порівнянні з 2023 роком середньообласний показник рівня поширеності захворювань новоутвореннями на рівні 2022 року і становить 54,09 на 1000 осіб.

Показник захворюваності новоутвореннями по Львівській області зріс і складає 8,76 на 1000 осіб проти 7,76 на 1000 осіб у 2022 році.

З огляду на такі тенденції, важливо регулярно посилювати профілактичні заходи. У Львівській області активно впроваджуються ініціативи, спрямовані на профілактику неінфекційних захворювань та покращення стану громадського здоров'я, серед яких ключове місце займає боротьба з курінням.

Протягом вересня-грудня 2022 року ДУ «Львівський ОЦКПХ МОЗ» у співпраці з ГО «Центр громадянського представництва «Життя», Департаментом освіти та науки та Департаментом охорони здоров'я Львівської ОВА за підтримки Бюро ВООЗ в Україні реалізовували проєкт «Школи без нікотину та тютюну» у 10 загальноосвітніх закладах Львівської області.

В рамках Проєкту протягом 3 місяців 2022 року (вересень-листопад) була проведена масивна інформаційна кампанія, яка сприяла зміні ставлення до вживання тютюну та нікотину. Всі школи, які долучилися до проєкту, затвердили та впровадили Політику запобігання вживанню тютюну та нікотину. В рамках проєкту було проведено два раунди опитування серед учнів 9-11 класів та персоналу школи. Всього в опитуванні взяли участь 1378 учнів у першій хвилі, і 1190 у другій. Детальний звіт за посиланням <https://center-life.org/wp-content/uploads/2022/12/SHkoly-bez-nikotyну-ta-tiutiunu-2022.-Zvit.pdf>

Фахівцями ДУ «Львівський ОЦКПХ МОЗ» протягом 2023 року продовжено реалізацію проєкту «Школи без нікотину та тютюну» у 13-ти навчальних закладах Львівщини. У проєкті взяли участь 1515 учнів 9-11 класів (71 клас), вчителі та персонал навчальних закладів, а протягом 2024 року до проєкту долучено 3897 учнів у 183 класах з 37 навчальних закладів.

Протягом 2023 року спеціалістами Управління захисту прав споживачів та контролю за регульованими цінами Головного управління Держпродспоживслужби у Львівській області здійснено 16 позапланових заходів державного нагляду (контролю) за зверненнями споживачів, встановлено порушення антитютюнового законодавства у 9-ти випадках (8 закладів ресторанного господарства та 1 магазин). За результатами проведених позапланових перевірок за порушення вимог статей 13 та 16 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», на суб'єктів підприємницької діяльності накладено штрафів на загальну суму 47,0 тис. грн. Розглянуто 20 звернень споживачів щодо порушення вимог антитютюнового законодавства та законодавства про рекламу в частині реклами та стимулювання продажу тютюнових виробів, на які надано обґрунтовані відповіді з роз'ясненнями.

З метою створення ефективного механізму міжсекторальної взаємодії щодо контролю над тютюном на обласному рівні та зменшення поширеності тютюнокуріння серед населення Львівської області Розпорядженням начальника Львівської ОВА від 10.04.2023 року

№221/0/5-23 ВА затверджені Стратегія з контролю над тютюном у Львівській області на 2023-2026 роки та План заходів з контролю над тютюном у Львівській області на 2023–2026 роки.

З метою виконання статті 13 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», на засіданні Регіональної координаційної ради з питань громадського здоров'я від 19.03.2024 року прийнято протокольне рішення відповідно до якого головам міських, селищних, сільських територіальних громад рекомендовано визначати додаткові місця, де забороняється куріння, вживання, використання тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, трав'яних виробів для куріння, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів, зокрема із визначенням мінімальних відстаней для зазначених Законом заборон від дитячих майданчиків, навчальних закладів, закладів охорони здоров'я тощо.

На виконання даного рішення на території 6-ти територіальних громад Львівської області вже визначені додаткові бездимні зони, зокрема від територій закладів охорони здоров'я, навчальних закладів, місць проведення масових заходів, зупинок громадського транспорту, від дитячих майданчиків, спортивних майданчиків тощо.

Мета та завдання дослідження

Основною метою дослідження було дослідити та проаналізувати фактичний стан виконання чинного антитютюнового законодавства в області. На основі отриманих результатів сформулювати рекомендації щодо подальших заходів в частині зниження шкідливого впливу тютюну та нікотину на здоров'я населення.

Завдання дослідження:

1. Провести моніторинг громадських місць (заклади громадського харчування, зупинки громадського транспорту, вокзали, дитячі майданчики, заклади охорони здоров'я) в області на предмет виконання чинних вимог антитютюнового законодавства.
2. Оцінити фактичний стан виконання вимог законодавства України щодо заборони незаконної торгівлі тютюновими виробами (торгівлі з рук) в області.
3. Провести моніторинг точок продажу/об'єктів торгівлі на предмет виконання вимог законодавства України щодо:
  - заборони реклами та стимулювання продажу тютюнових виробів, пристроїв для нагрівання тютюну, електронних сигарет, заправних контейнерів та рідин до них;
  - заборони продажу тютюнових виробів, сигарет, тютюну для самокруток, рідин до електронних сигарет (з нікотином або без), які містять смако-ароматичні добавки, вітаміни, кофеїн, таурин, що роблять викиди кольоровими, в області.

Полевий етап дослідження тривав з 15 липня по 17 вересня 2024 року.

Методологія дослідження

Дизайн дослідження

Дизайном дослідження передбачалось використання невиключеного та включеного методу («таємний покупець») спостереження, а саме: проведення моніторингу громадських місць (приміщень закладів ресторанного господарства, приміщень та території закладів охорони здоров'я та навчальних закладів, зупинок громадського транспорту, підземних переходів, дитячих майданчиків), нелегальної торгівлі тютюновими виробами та торгівельних точок з продажу тютюнових виробів в частині, що стосується виконання вимог антитютюнового законодавства, зокрема Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».

Для збору даних моніторингу використовувались спеціально розроблені анкети, які заповнювались моніторами під час проведення моніторингу.

У закладах ресторанного господарства монітори проводили оцінку за принципом «таємний покупець», а на інших об'єктах - за принципом «спостерігач».

Створення вибірки дослідження

До генеральної сукупності усіх об'єктів моніторингу належали заклади громадського харчування, зупинки громадського транспорту, дитячі майданчики, заклади охорони здоров'я, освітні заклади, гіпермаркети/супермаркети/магазини/кіоски в області.

Було створено перелік об'єктів, з якого відібрано певну кількість закладів громадського харчування, ЗОЗ, освітні заклади, автостанцій та гіпермаркети кількість яких відповідає даним таблиці «вибіркова сукупність». Враховуючи неоднорідність генеральної сукупності, було прийнято рішення використати комбіновану методику створення вибірки. Тому для обласних центрів (Запоріжжя, Кропивницький, Львів, Хмельницький, в тексті далі - обласні центри) використана пропорція досліджуваних об'єктів з попередньої хвилі дослідження, для районних центрів (враховуючи відносно невелику кількість об'єктів) - вибірка була пропорційно зменшена. Загалом було обстежено понад 10% об'єктів від генеральної сукупності, крім деяких винятків в сторону збільшення (вокзали автостанції, ЗОЗ) вказаних нижче. Вибіркова сукупність створена методом механічного відбору, крок відліку визначався співвідношенням обсягів генеральної та вибіркової сукупностей для кожного сайту.

Очікувана кількість обстежених об'єктів – 375

Тип об'єкта	м. Львів	м. Самбір	м. Шептицький (Червоноград)*	м. Яворів
Заклади громадського харчування	50	15	15	13
Зупинки громадського транспорту	50	10	8	5
Вокзали та автостанції	8	3	2	1
Дитячі майданчики	15	10	10	10
Заклади охорони здоров'я	10	2	3	1
Освітні заклади	СЗОШ	10	10	5
	Професійні	5	2	-
	ВНЗ	5	4	-
Гіпермаркети/ супермаркети/ магазини	30	14	10	10
Кіоски (МАФ)	15	-	-	-
Сумарна кількість об'єктів	198	70	62	45

*Відповідно до Постанови Верховної ради України від 19.09.2024 N 3984-IX Про перейменування окремих населених пунктів та районів м. Червоноград перейменовано на м. Шептицький

Критерії включення та виключення

Враховуючи неоднорідність обстежуваних об'єктів до кожного типу об'єкта було застосовано свої критерії включення та виключення.

Тип об'єкта	Критерії	Виключення
Заклади громадського харчування	Відбиралися по декілька закладів вибірково чиним у кожному районі міста	До вибірки не включалися заклади, що належать до мереж фаст-фуду (наприклад, «МакДональдс», «Пузата хата», «Здоровенькі були!», «Олів'є», «Дрова» тощо), де куріння було заборонено ще до впровадження закону.
Зупинки громадського транспорту	До вибірки включено лише стаціонарно обладнані зупинки громадського транспорту. Зупинка повинна мати принаймні одну з наступних характеристик: лави, урни для сміття, графік руху, навіс, пункт продажу квитків, магазин чи туалет.	
Вокзали та автостанції	Моніторингу підлягали усі робочі вокзали та автостанції у період проведення дослідження	
Дитячі майданчики	До вибірки включено дитячі майданчики на відкритому повітрі, обладнані різними спорудами для дозвілля. Перевага надавалась майданчикам з великою кількістю відвідувачів.	

Заклади охорони здоров'я	До вибірки включено багатопрофільні чи однопрофільні лікарні, спеціалізовані заклади, заклади швидкої допомоги, санаторно-курортні заклади у різних районах міста. Заклад має бути зі своєю територією навколо.	Відсутність прибудинкової території
Освітні заклади	До вибірки включено кілька освітніх закладів у різних районах міста, включаючи до 5 вищих навчальних закладів, до 5 професійних училищ та до 10 загальноосвітніх шкіл	Відсутність прибудинкової території
Потенційні місця нелегальної торгівлі тютюновими виробами	Місця, де можуть бути виявлені вуличні торговці (підземні переходи, ринки, торгові центри, зупинки громадського транспорту). Об'єкти мають бути розташовані в різних районах міста на відстані менше ніж 100 м один від одного	відстань між такими об'єктами менше ніж 100 м.
Точки продажу тютюнових виробів щодо виконання вимог із заборони реклами та стимулювання продажу тютюнових виробів	Точки продажу у різних районах міста на зупинках громадського транспорту (або поряд з ними), поблизу шкіл або навчальних закладів	відстань між такими об'єктами менше ніж 100 м.

Етапи проведення дослідження

Контроль збору та обробки інформації

З метою забезпечення якісного проведення дослідження проводився контроль його якості, шляхом виїзних моніторингових візитів. За потреби, головний дослідник контактував з адміністрацією ЦКПХ з метою перевірки якості проведення польового етапу дослідження. Крім того, регіональний координатор раз на тиждень звітував перед головним дослідником про перебіг польового етапу, успіхи або проблемні питання.

Етичні засади

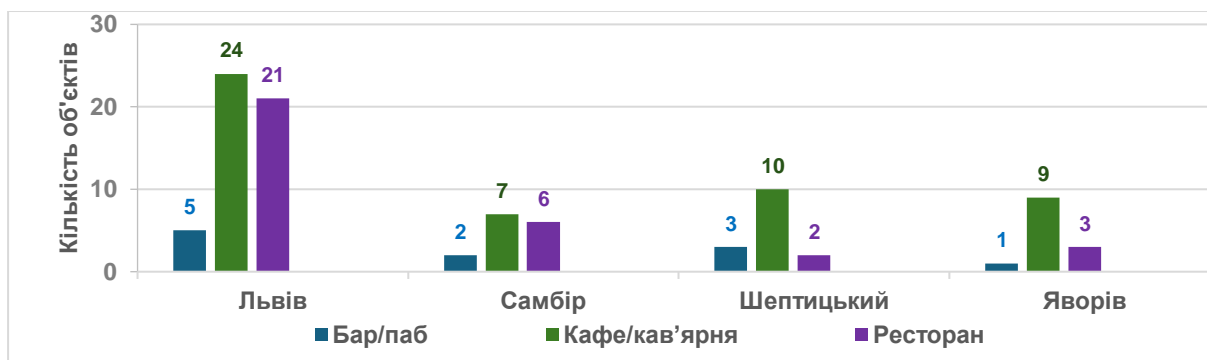
З метою дотримання етичних принципів, головний дослідник забезпечив подання інструментарію та протоколу дослідження до Комісії з питань етики ЦГЗ. Дослідження було розпочато лише після застосування виключення за результатами етичної експертизи.

Основні результати дослідження

Моніторинг закладів громадського харчування

Здійснено моніторинг 93 закладів громадського харчування у Львівській області, зокрема 11 барів/пабів (12 %), 50 кафе/кав'ярень (54 %) та 32 ресторани (34 %). У м. Львові проведено моніторинг в 50 закладах громадського харчування, по 15 закладів у м. Самбір та м. Шептицький та 13 – у м. Яворів (Графік 1).

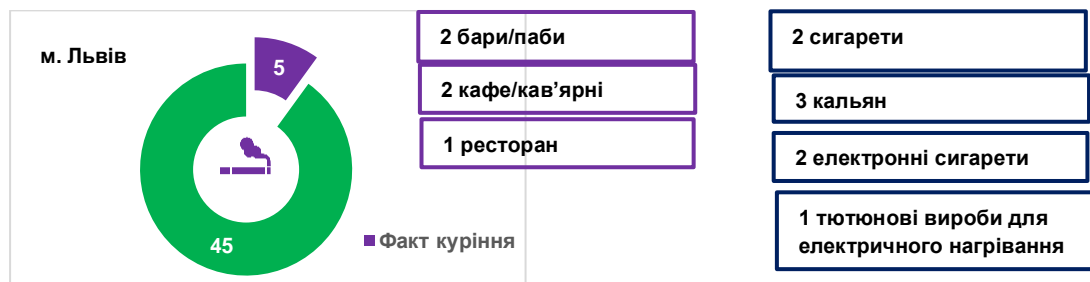
Графік 1. Розподіл закладів громадського харчування, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства за типом закладу, Львівська область

Загалом серед 93 закладів громадського харчування, в яких був здійснений моніторинг, у 5,4% (5 об'єктів) було зареєстровано факт куріння у приміщенні закладу, у 3,2% (3 об'єктах) було розміщено попільнички, або предмети, які слугують за попільнички, у 5,4% (5 об'єктів) на видному місці були розміщені кальяни, у 6,5% (6 об'єктів) відчувався запах тютюнового диму, у 3,2% (3 об'єкти) було відмічено запах диму чи попільнички у туалетних кімнатах, у 62,4% (58 об'єктів) повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння.

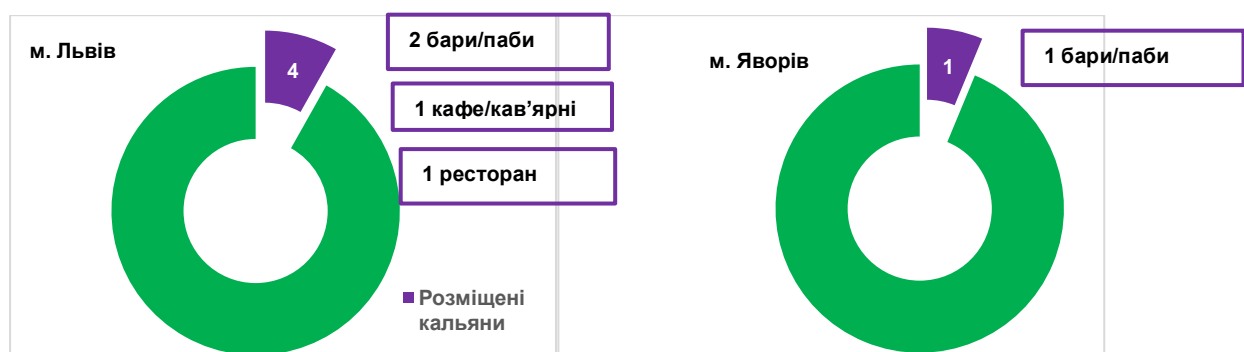
Графік 2. Типи порушень антитютюнового законодавства у закладах громадського харчування, Львівська область

Факти куріння у приміщенні закладу було зареєстровано під час моніторингу у 10% (5 об'єктів) закладах громадського харчування м. Львова Зокрема, випадки куріння відмічали у 2 барах/пабах, 2 кафе/кав'ярнях та 1 ресторані. Куріння кальянів відмічали у 3 закладах громадського харчування, куріння сигарет та електронних сигарети (вейпів) – у 2 закладах громадського харчування та в 1 закладі – куріння тютюнових виробів для електричного нагрівання (Графік 3).

Графік 3. Структура закладів громадського харчування в приміщення яких відмічали куріння, м. Львів

У 3,2% (3 об'єктах) закладів громадського харчування (двох барах/пабах та одному ресторані м. Львова) було розміщено попільнички або предмети, які слугують за попільнички. Також у приміщенні 5,4% закладів громадського харчування (5 об'єктах) на видному місці були розміщені кальяни. Такі випадки відмічалися у 4 закладах громадського харчування м. Львова (8%) та в 1 закладі м. Яворів (7,7%) (Графік 4). У 6,5% закладів громадського харчування (6 закладів м. Львова) відчувався запах тютюнового диму (3 бари/паби, 2 ресторани та в 1 кафе/кав'ярня).

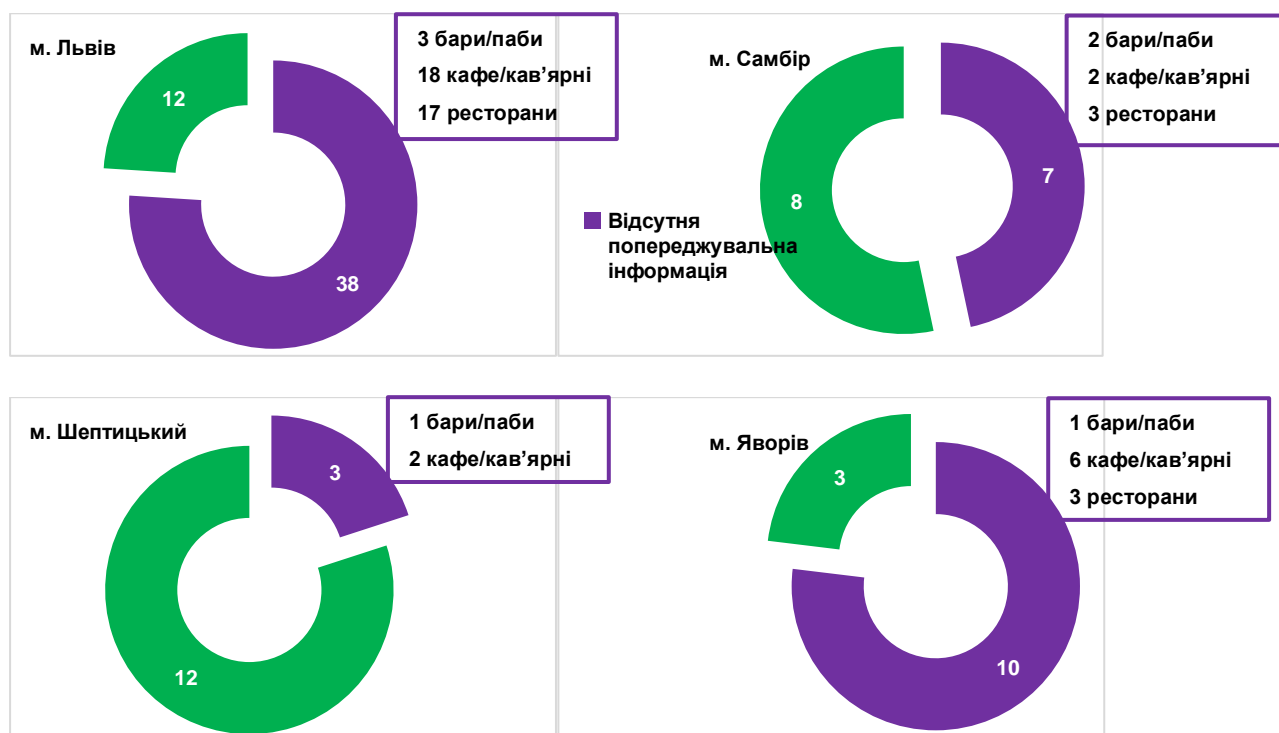

Графік 4. Розподіл закладів громадського харчування, в яких на видному місці були розміщені кальяни, Львівська область

У 62,4% (58 об'єктів) закладів громадського харчування повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння. Лише 37,6% закладів (35 об'єктів) мають таку інформацію, проте вона не завжди відповідає вимогам чинного

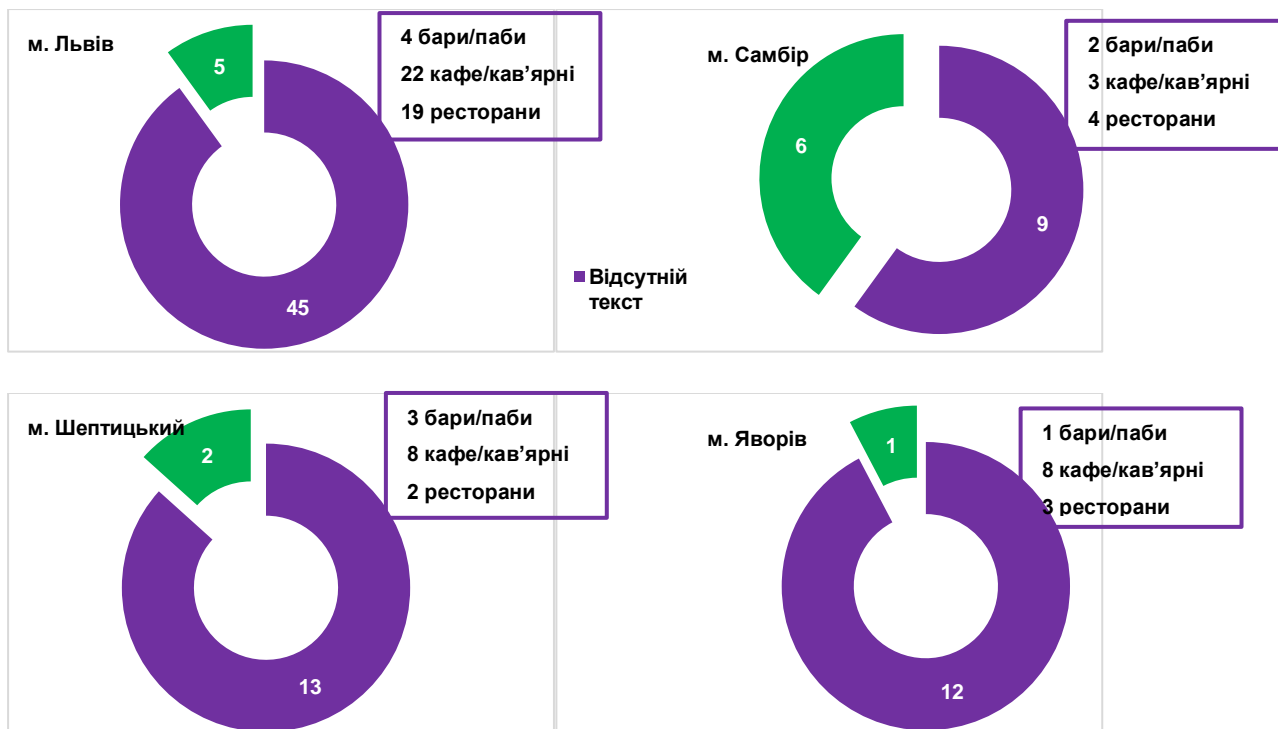
антитютюнового законодавства. У 84,9% (79 об'єктів) відсутній попереджувальний текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», а у 62,4% (58 об'єктів) відсутній графічний знак.

Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння у 76% (38 об'єктів) закладів м. Львова, 47% (7 об'єктів) закладів м. Самбора, 20% (3 об'єкти) закладів м. Шептицький та 77% (10 об'єктів) закладів м. Яворова (Графік 5).

Графік 5. Розподіл закладів громадського харчування, в яких відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, Львівська область

У 85% закладів громадського харчування (79 об'єктів), в яких був проведений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», який відповідає вимогам ст. 13 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення». Такий текст був відсутній у 90% (45 об'єктів) закладів м. Львова, 60% (9 об'єктів) закладів м. Самбора, 87% (13 об'єктів) закладів м. Шептицький та 92% (12 об'єктів) закладів м. Яворова (Графік 6).

Графік 6. Розподіл закладів громадського харчування, в яких наочні матеріали про заборону куріння не містили текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», Львівська область

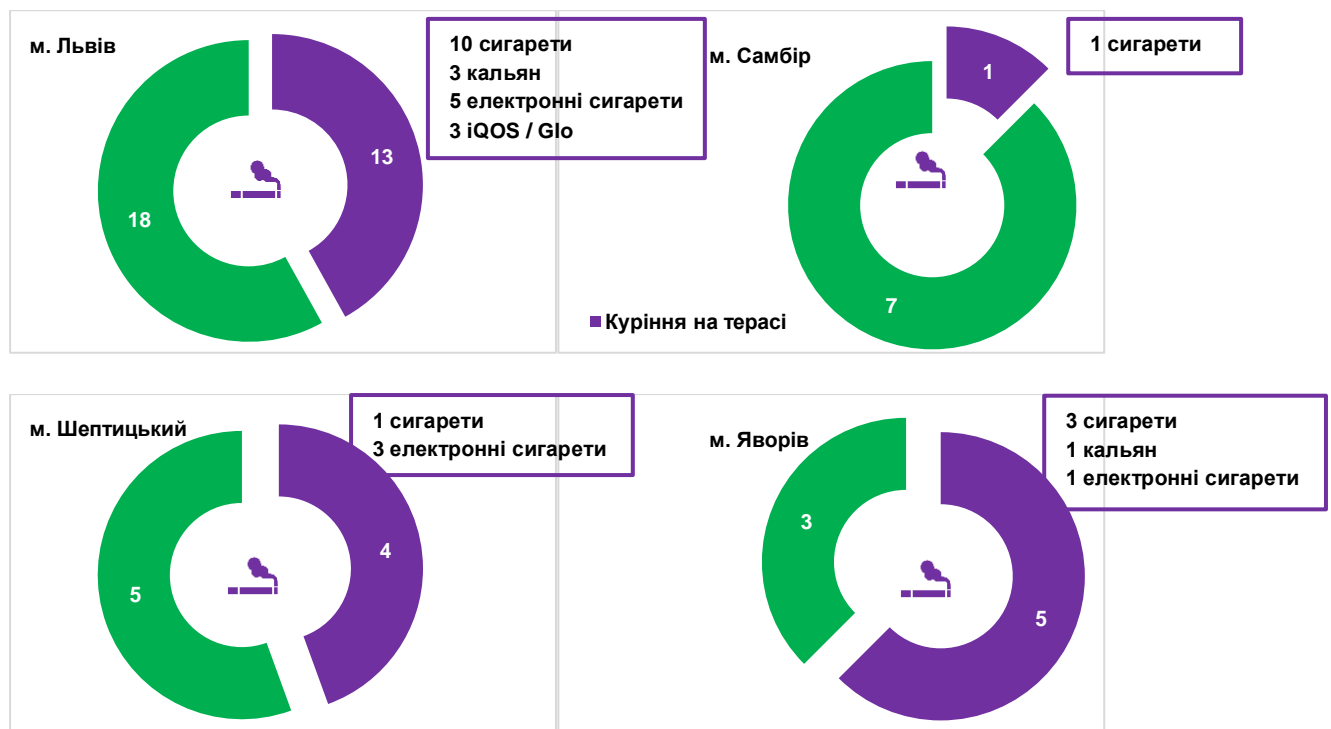
У 4 закладах громадського харчування (4,3%) у приміщенні або на вході в заклад було розміщено наочну інформацію щодо куріння ТВЕНів – графічний знак та текст «ТВЕН friendly». Така наочна інформація була розміщена у 6% (3 закладах громадського харчування) м. Львова (2 барах/пабах та 1 ресторані) та в 1 кафе/кав'ярні м. Яворів, що становить 7,7%.

На запитання монітора в офіціанта/ адміністратора, де можна курити сигарети або кальян, у 73 закладах громадського харчування (78%) було повідомлено, що в даному закладі курити заборонено. У 20 закладах (22%) на дане запитання повідомили, що курити дозволено, зокрема на терасі у 14 закладах та на вулиці або приміщенні у 2 закладах. Про дозвіл курити у закладі повідомляли у 16% (8 об'єктів) закладів м. Львова, 13% закладів (2 об'єкти) м. Самбора, 27% закладів (4 об'єкти) м. Шептицький та 46% закладів (6 об'єктів) м. Яворова.

У 3 закладах громадського харчування м. Львова (2 бари/паби та 1 ресторані) було відмічено запах диму чи попільнички у туалетних кімнатах.

У 60% закладів громадського харчування (56 об'єктів) була облаштована тераса. Зокрема, у 22 закладах громадського харчування тераса була облаштована дахом, обмежена двома або більше стінами чи перегородками, незалежно від матеріалу, з якого створено дах, стіни або перегородки, що відповідно до статті 1 Закону України "Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення" відповідає терміну приміщення та відповідно підпадає забороні куріння, вживання та використання тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, трав'яних виробів для куріння, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів.

Куріння на терасі закладу сигарет, кальянів, електронних сигарет чи ТВЕНів відмічали у 41% закладах громадського харчування (23 об'єктах), в яких для відвідувачів була облаштована тераса в тому числі у 21% (12 об'єктах) закладів, тераса яких відповідала критеріям приміщення в значенні, наведеному у Законі України "Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення". Переважно на терасах відмічали куріння сигарет у 27% (15 об'єктів) та електронних сигарет – 16% (9 об'єктів) (Графік 7).

Графік 7. Структура закладів громадського харчування на терасі яких відмічали куріння, серед закладів, де облаштована тераса для відвідувачів, Львівська область

В 11 закладах громадського харчування, в яких була облаштована тераса, на столиках тераси були розміщено попільнички, або предмети, які слугують за попільнички, зокрема у 23% (7 об'єктів) закладів м. Львова, 25% (2 об'єктів) закладів м. Самбора, 11% (1 об'єктів) закладів м. Шептицького та 13% (1 об'єкт) закладів м. Яворова (Таблиця 1).

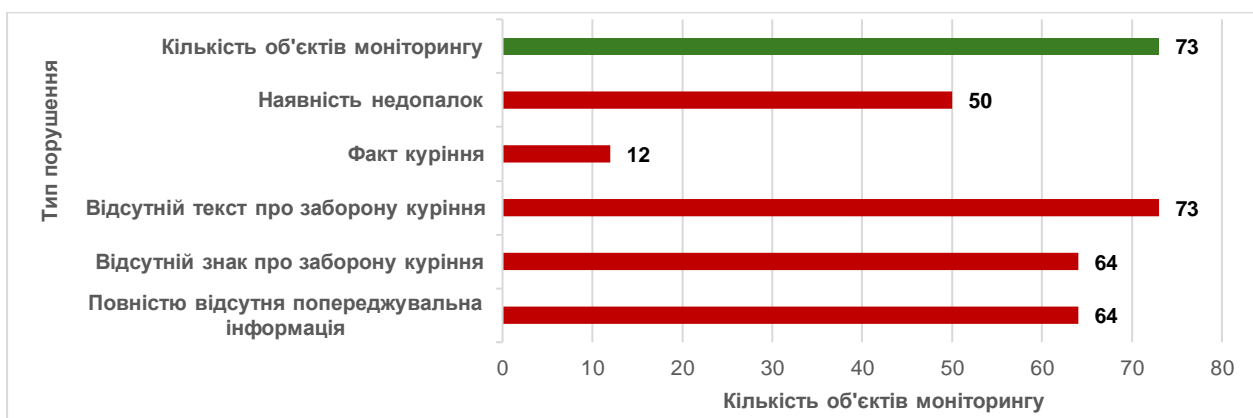
Таблиця 1. Розподіл закладів громадського харчування на терасі яких були розміщено попільнички, або предмети, які слугують за попільнички, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Наявна попільничка на терасі		Облаштована тераса
	п	%	
Львів	7	22,6	31
Самбір	2	25	8
Шептицький	1	11,1	9
Яворів	1	12,5	8
Загальний підсумок	11	19,6	56

Моніторинг зупинок громадського транспорту

Здійснено моніторинг 73 зупинок громадського транспорту у Львівській області, зокрема у м. Львові проведено моніторинг в 50 зупинок громадського транспорту, 10 – у м. Самбір, 8 – м. Шептицький та 5 – у м. Яворів.

На 88% зупинках громадського транспорту (64 об'єктів), серед яких було проведено моніторинг, повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, у 16% (12 об'єктів) відмічали факт куріння та на 68% (50 об'єктів) відмічали наявність недопалок (Графік 8).

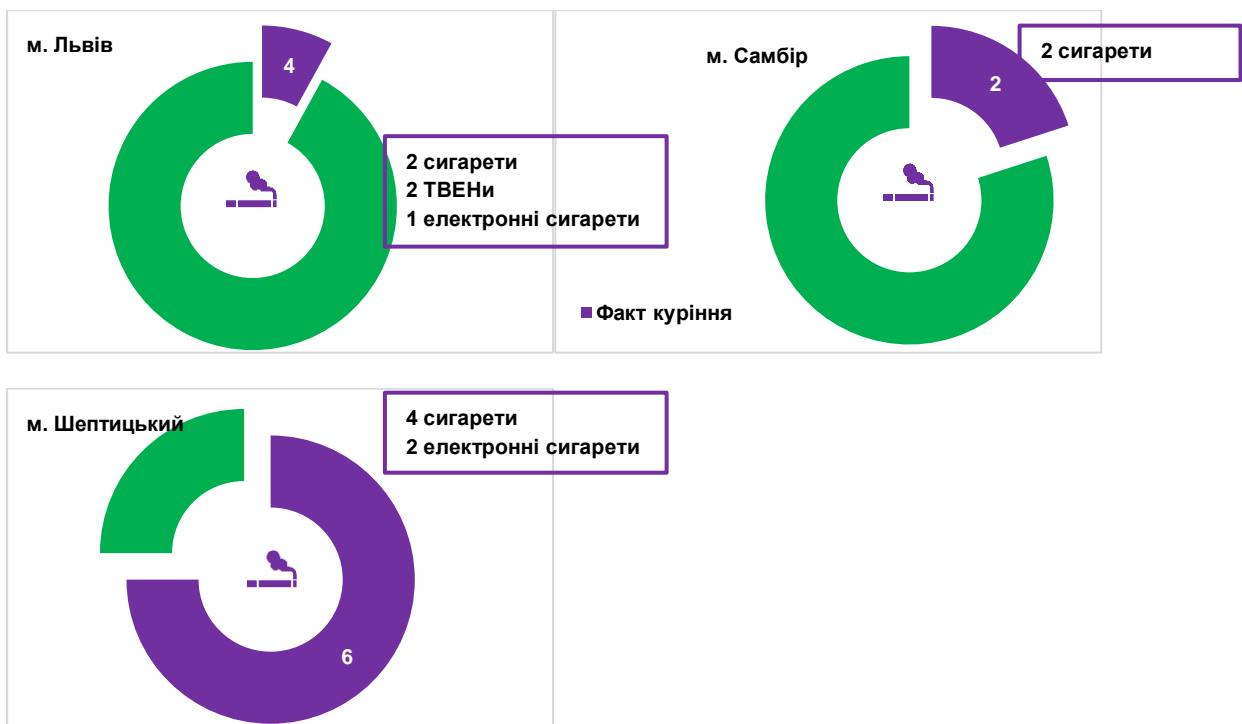
Графік 8. Типи порушень антитютюнового законодавства на зупинках громадського транспорту, Львівська область

Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння у 82% (41 об'єкт) зупинок громадського транспорту м. Львова та всіх зупинках громадського транспорту м. Самбора, м. Шептицький та м. Яворова, на яких був проведений моніторинг. На жодній зупинці громадського транспорту, де було проведено моніторинг, не було розміщено текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!» (Таблиця 2).

Таблиця 2. Розподіл зупинок громадського транспорту, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Повністю відсутня попереджувальна інформація	Наявність недопалок	Факт куріння на зупинці	К-сть зупинок громадського транспорту
Львів	41	29	4	50
Самбір	10	10	2	10
Шептицький	8	8	6	8
Яворів	5	3		5
Загальний підсумок	64	50	12	73

Під час моніторингу зупинок громадського транспорту факт куріння відмічали у 8% (4 об'єкти) зупинок м. Львова, 20% (2 об'єкти) зупинок м. Самбора, 75% (6 об'єкти) зупинок м. Шептицький. Переважно на зупинках громадського транспорту відмічали куріння сигарет (Графік 9).

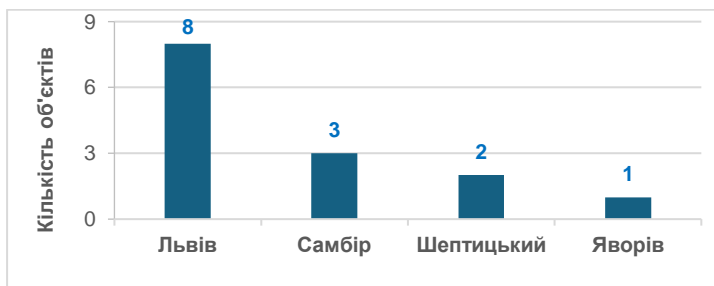

Графік 9. Розподіл зупинок громадського транспорту, де відмічали куріння, Львівська область

На 68% зупинок громадського транспорту (50 об'єктів) відмічали наявність недопалок на зупинці. Зокрема, такі факти реєструвались у 58% (29 об'єктів) зупинок м. Львова, 60% (3 об'єкти) зупинок м. Яворова та всіх зупинках м. Самбора та м. Шептицького (Таблиця 2).

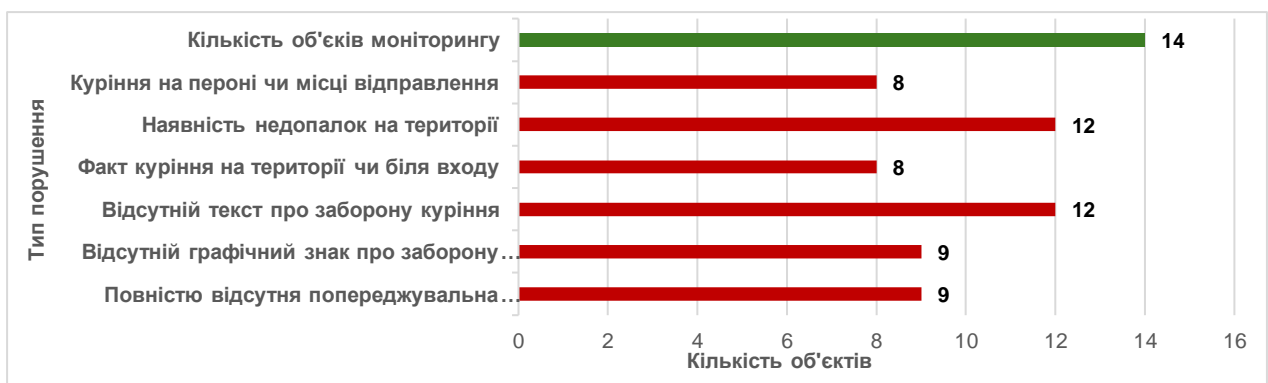
Моніторинг вокзалів та автостанцій

Здійснено моніторинг дотримання антитютюнового законодавства для 14 вокзалів та автостанцій у Львівській області, зокрема м. Львові проведено моніторинг для 8 об'єктів, 3 – у м. Самбір, 2 – м. Шептицький та 1 – у м. Яворів.

Графік 10. Розподіл вокзалів та автостанцій, де проведений моніторинг, Львівська область

Загалом серед 14 вокзалів та автостанцій, в яких був здійснений моніторинг, у 64% (9 об'єктах) повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, у 86% (12 об'єктах) відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!», 57% (8 об'єктах) на території вокзалів та автостанцій чи біля входів відмічали факт куріння на момент моніторингу, у 86% (12 об'єктах) вокзалів та автостанцій відмічали наявність недопалок на території та у 57% (8 об'єктах) відмічали куріння на пероні чи місці відправлення транспорту (Графік 11).

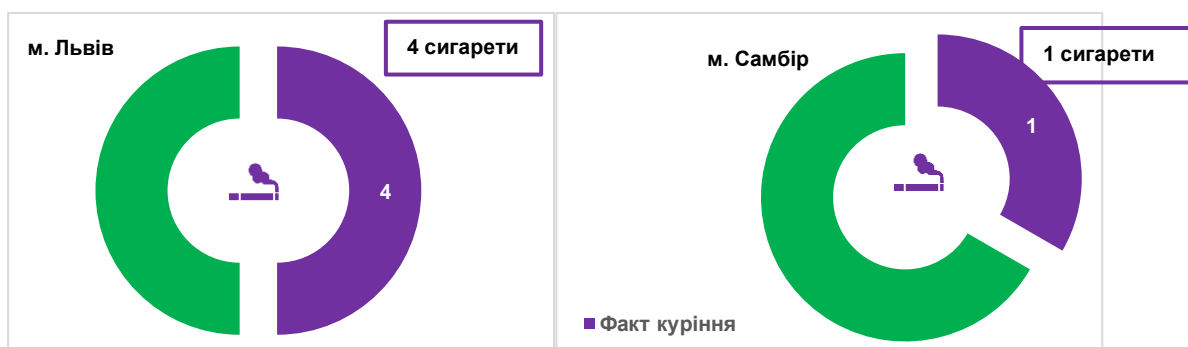
Графік 11. Типи порушень антитютюнового законодавства на вокзалах та автостанціях, Львівська область

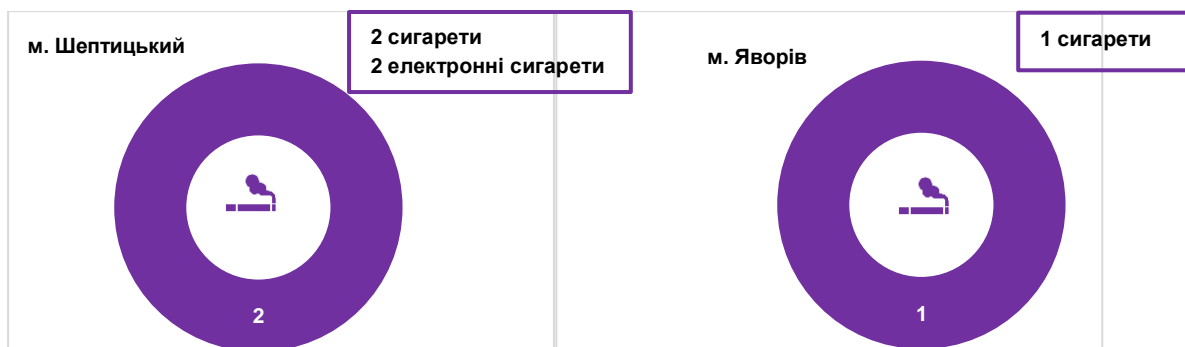
Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння у 75% (6 об'єктів) вокзалів та автостанцій м. Львова, 67% (2 об'єкти) вокзалів та автостанцій м. Самбора та всіх вокзалах та автостанціях м. Яворова (1 об'єкт), на яких було проведено моніторинг. На всіх вокзалах та автостанціях м. Львова (8 об'єктів), де було проведено моніторинг, та м. Яворів (1 об'єкт) відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!», а також на 2 об'єктах у м. Самбір (67%) та 1 об'єкту м. Шептицький (50%) (Таблиця 3).

Таблиця 3. Розподіл вокзалів та автостанцій, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Повністю відсутня попереджувальна інформація	Відсутній текст про заборону куріння	Наявність недопалок	Куріння на території	Куріння на пероні чи місці відправлення транспорту	К-сть вокзалів та автостанцій
Львів	6	8	6	4	4	8
Самбір	2	2	3	1	1	3
Шептицький		1	2	2	2	2
Яворів	1	1	1	1	1	1
Загальний підсумок	9	2	12	8	8	14

Під час моніторингу у 50% (4 об'єкти) вокзалів та автостанцій м. Львова, 33% (1 об'єкт) вокзалів та автостанцій м. Самбора та всіх вокзалах та автостанціях (2 об'єкти) м. Шептицький та м. Яворів (1 об'єкт) на території вокзалів та автостанцій чи біля входів відмічали факт куріння на момент моніторингу. Переважно на території вокзалів та автостанцій відмічали куріння сигарет (Графік 12).

Графік 12. Розподіл вокзалів та автостанцій, де відмічали куріння, за типом куріння Львівська область

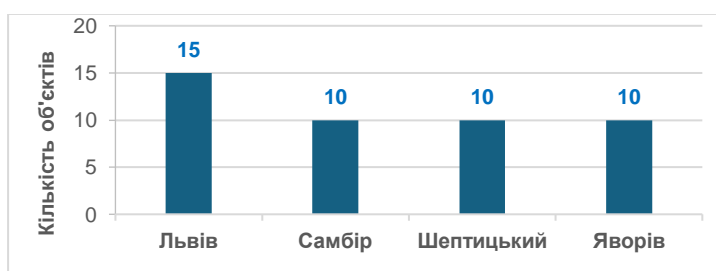
Наявність недопалок на території вокзалів та автостанцій реєструвалось у 75% (6 об'єктах) вокзалів та автостанцій м. Львова та всіх вокзалах та автостанціях м. Самбора, м. Шептицький та м. Яворова, де біло проведено моніторинг (Таблиця 3).

На запитання до персоналу чи можна курити у приміщенні у 64% (9 об'єктів) повідомили, що не можна курити ні в приміщенні, ні на території. Про те, що не можна курити в приміщенні, але можна на території у спеціально облаштованому місці повідомили у 21% (3 об'єкти), таку інформацію надали на вокзалах та автостанціях м. Львова.

Проте у 57% (8 об'єктів) відмічали куріння на пероні чи місці відправлення транспорту, зокрема у 50% (4 об'єкти) вокзалів та автостанцій м. Львова, 33% (1 об'єкт) вокзалів та автостанцій м. Самбора та всіх вокзалах та автостанцій м. Шептицький (2 об'єкти) та м. Яворів (1 об'єкт) (Таблиця 3).

Моніторинг дитячих майданчиків

Здійснено моніторинг дотримання антиютюнового законодавства для 45 дитячих майданчиків у Львівській області, зокрема у м. Львові проведено моніторинг 15 об'єктів, та по 10 у м. Самбір, м. Шептицький та м. Яворів (Графік 13).

Графік 13. Розподіл дитячих майданчиків, де проведений моніторинг, Львівська область

Загалом серед 45 дитячих майданчиків, в яких був здійснений моніторинг, у 91% (41 об'єктах) повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, у всіх 45 дитячих майданчиків відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», у 16% (7 об'єктах) на території дитячих майданчиків відмічали факт куріння на момент моніторингу, у 42% (19 об'єктах) відмічали наявність недопалок на території (Графік 14).

Графік 14. Типи порушень антитютюнового законодавства на дитячих майданчиках, Львівська область

Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння у 87% (13 об'єктів) дитячих майданчиків м. Львова, по 90% (9 об'єктів) дитячих майданчиків м. Самбора та м. Яворова та всіх майданчиках (10 об'єктів) м. Шептицький.

На жодному із дитячих майданчиків, де було проведено моніторинг, не було розміщено текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!» (Таблиця 4).

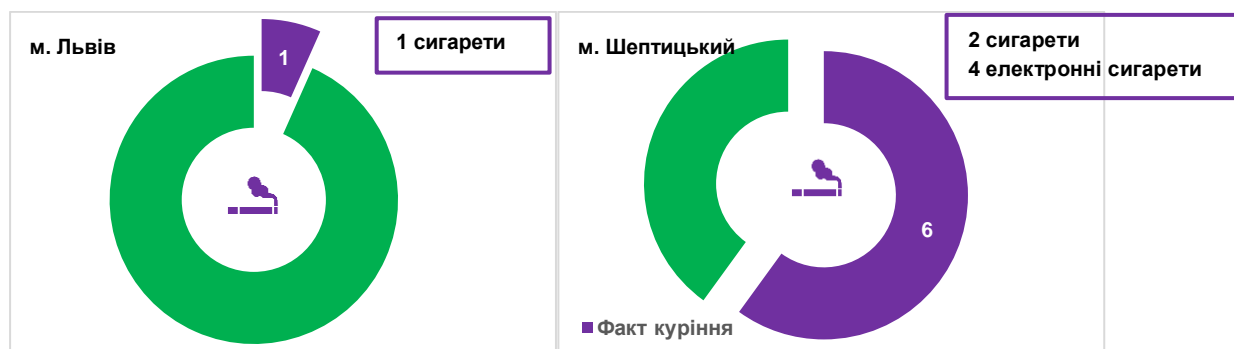
Таблиця 4. Розподіл дитячих майданчиків, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Повністю відсутня попереджувальна інформація	Відсутній текст про заборону куріння	Наявність недопалок	Куріння на території	К-сть вокзалів та автостанцій
Львів	13	15		1	15
Самбір	9	10	6		10
Шептицький	10	10	7	6	10
Яворів	9	10	6		10
Всього	41	45	19	7	45

Під час моніторингу факт куріння на момент моніторингу відмічали у 7% (1 об'єкт) дитячих майданчиків м. Львова та 60% (6 об'єктів) дитячих майданчиків м. Шептицький. Факт куріння на території дитячих майданчиків у м. Самбір та м. Яворів на момент моніторингу не спостерігалось. Переважно на території дитячих майданчиків відмічали куріння електронних сигарет (Графік 15).

У 60% (6 об'єктів) дитячих майданчиків м. Самбора та м. Яворова, а також 70% (7 об'єктів) дитячих майданчиків м. Шептицький відмічали наявність недопалок на території дитячих майданчиків під час моніторингу.

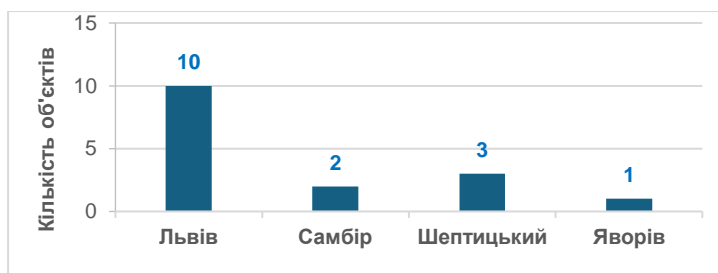
Графік 15. Розподіл дитячих майданчиків, де відмічали куріння, за типом куріння Львівська область

недопалок на території (Графік 17).

Моніторинг закладів охорони здоров'я

Здійснено моніторинг дотримання антитютюнового законодавства для 16 закладів охорони здоров'я у Львівській області, зокрема у м. Львові проведено моніторинг 10 закладів, 2 – у м. Самбір, 3 – м. Шептицький та 1 – у м. Яворів (Графік 16).

Графік 16. Розподіл закладів охорони здоров'я, де проведений моніторинг, Львівська область

Загалом серед 16 закладів охорони здоров'я, в яких був здійснений моніторинг, у 44% (7 об'єктах) повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, у 81% (13 об'єктах) відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», 44% (7 об'єктах) відмічали факт куріння на території закладів охорони здоров'я на момент моніторингу, у 38% (6 об'єктах) відмічали наявність

Графік 17. Типи порушень антитютюнового законодавства в закладах охорони здоров'я, Львівська область

Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння у 30% (3 об'єкти) закладів охорони здоров'я м. Львова, 50% (1 об'єкт) закладів охорони здоров'я м. Самбора, 67% (2 об'єкти) закладів охорони здоров'я м. Шептицький та всіх закладах (1 об'єкт) м. Яворова.

У жодному закладі охорони здоров'я м. Шептицький та м. Яворова, де було проведено моніторинг, не було розміщено текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», такий текст був наявний лише у 2 закладах м. Львова та 1 закладі у м. Самбір (Таблиця 5).

Таблиця 5. Розподіл закладів охорони здоров'я, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Повністю відсутня попереджувальна інформація	Відсутній текст про заборону куріння	Наявність недопалок	Куріння на території	Куріння сигарет на території	К-сть ЗОЗ
Львів	3	8	2	5	5	10
Самбір	1	1				2
Шептицький	2	3	3	1	1	3
Яворів	1	1	1	1	1	1
Всього	9	3	6	7	7	16

Під час моніторингу факт куріння на території закладів охорони здоров'я відмічали у 50% (5 об'єктів) території закладів охорони здоров'я м. Львова, 33% (1 об'єкти) закладів охорони здоров'я м. Шептицький та всіх (1 об'єкт) закладів охорони здоров'я м. Яворів. На території закладів охорони здоров'я під час моніторингу було відмічено куріння сигарет (Таблиця 5).

Наявність недопалок на території закладів охорони здоров'я реєструвались у 20% (2 об'єкти) закладів охорони здоров'я м. Львова та всіх закладах охорони здоров'я м. Шептицький та м. Яворова, на яких було проведено моніторинг (Таблиця 5).

На запитання до персоналу закладу охорони здоров'я, де у закладі можна курити у 75% (12 об'єктів) повідомили, що курити не можна ні в закладі, ні на території. Про те, що не можна курити у закладі, але можна на території у спеціально облаштованому місці повідомили у 6% (1 об'єкт), таку інформацію надали в 1 закладі охорони здоров'я м. Львова. Також у 2 закладах охорони здоров'я повідомили, що не можна курити у закладі, але можна будь-де на території (по 1 закладі охорони здоров'я м. Львова та м. Яворова).

Моніторинг закладів освіти

Здійснено моніторинг 55 закладів освіти у Львівській області, зокрема 7 вищих навчальних закладів, 35 закладів загальної середньої освіти та 13 професійно-технічних навчальних заклади. У м. Львові проведено моніторинг у 20 закладах освіти, 16 закладів у м. Самбір, 14 – м. Шептицький та 5 – у м. Яворів (Таблиця 6).

Таблиця 6. Розподіл закладів освіти, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства за рівнем закладу, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Вищий навчальний заклад	Тип закладу	
		Заклад загальної середньої освіти	Професійно-технічний навчальний заклад

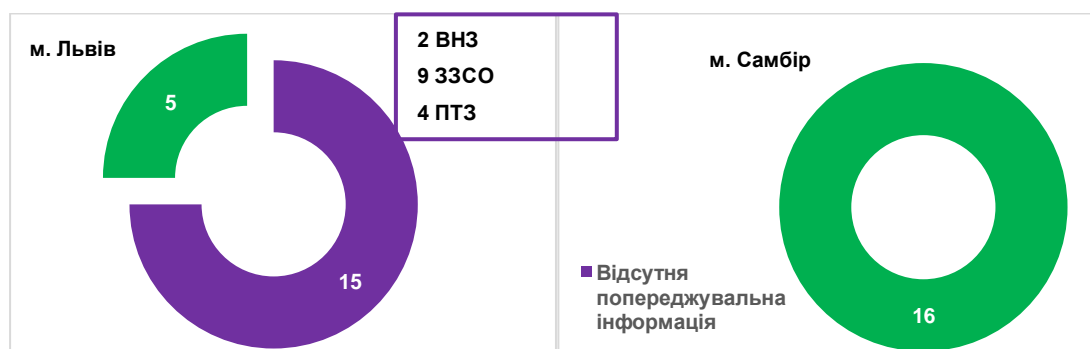
Львів	5	10	5	20
Самбір	2	10	4	16
Шептицький		10	4	14
Яворів		5		5
Всього	7	35	13	55

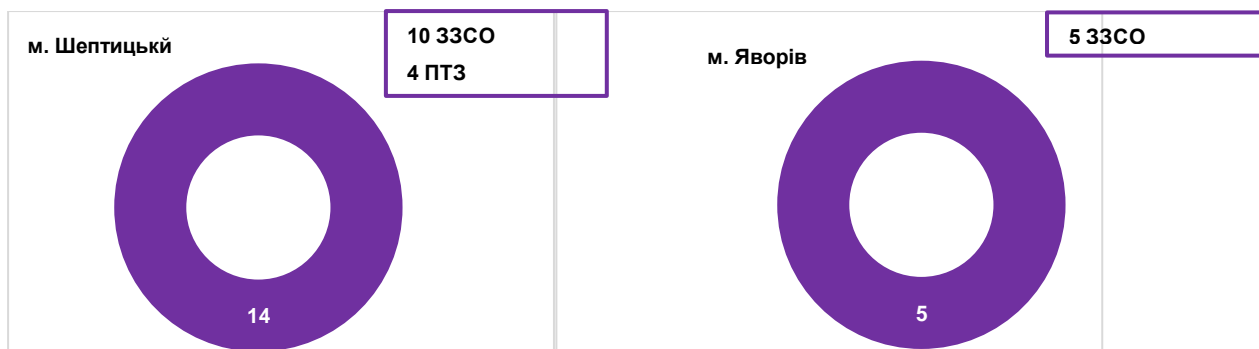
Загалом серед 55 закладів освіти, в яких був здійснений моніторинг, у 62% (34 об'єктах) повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, у 69% (38 об'єктах) відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», 7% (4 об'єктах) відмічали факт куріння на території закладів освіти на момент моніторингу, зокрема біля входу в заклад та на території між навчальними корпусами, у 16% (5 об'єктах) відмічали наявність недопалок на території (Графік 18).

Графік 18. Типи порушень антитютюнового законодавства в закладах освіти, Львівська область

Повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння спостерігалася у 75% (15 об'єктів) закладів м. Львова (у 2 ВНЗ, у 9 ЗЗСО, у 4 ПТЗ) та у всіх закладах освіти м. Самбір, де був проведений моніторинг (Графік 19).

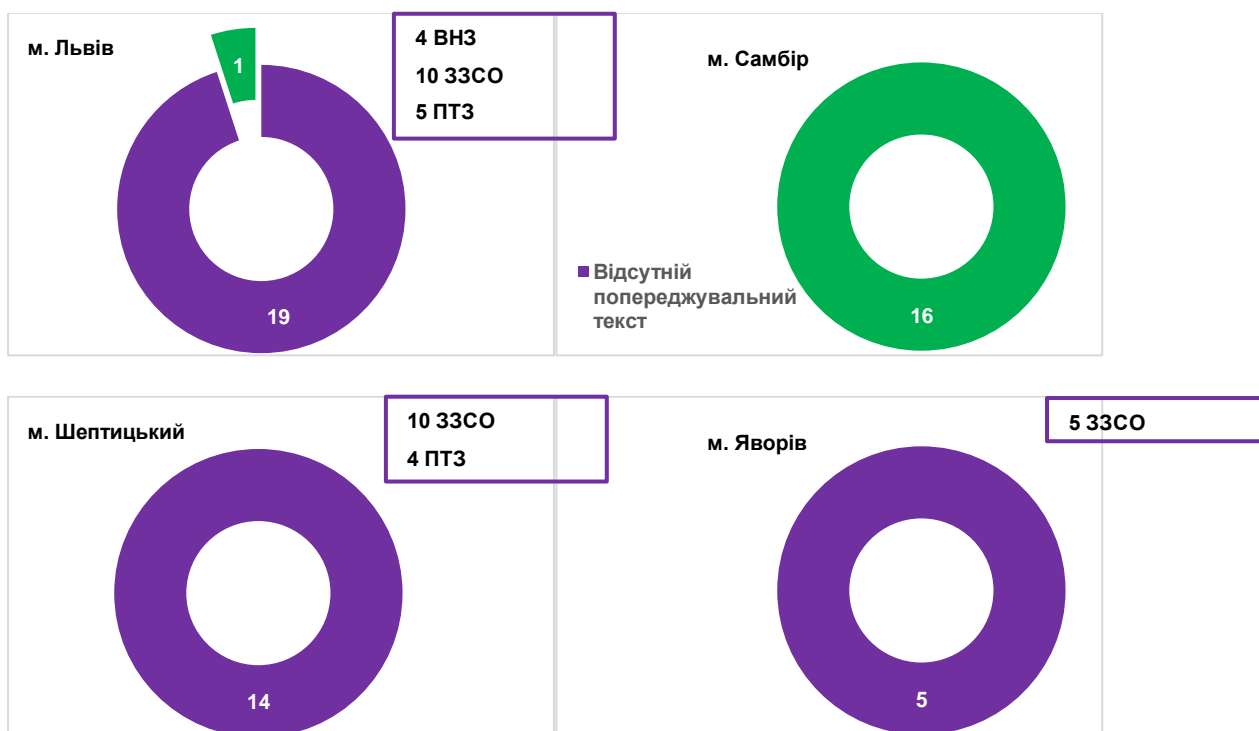

Графік 19. Розподіл закладів освіти, в яких повністю відсутня попереджувальна інформація про заборону куріння, Львівська область

У 70% закладів освіти м. Львова (19 об'єктів) відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!» та у всіх закладів освіти м. Шептицький та м. Яворів, в яких був проведений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства

Такий текст був наявний у всіх закладах освіти м. Самбора та в 1 закладу освіти (вищій навчальний заклад) м. Львова (Графік 20).

Графік 20. Розподіл закладів освіти, в яких відсутній попереджувальний текст про заборону куріння «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!», Львівська область

Під час моніторингу куріння на території закладу освіти, зокрема біля входу в заклад та на території між навчальними корпусами відмічали у 3 вищих навчальних закладах м. Львова та 1 професійно-технічному закладі м. Шептицький. Зокрема, куріння електронних сигарет (вейпів) – у 4 закладах освіти, куріння тютюнових виробів для електричного нагрівання – у 2 закладах та куріння сигарет – у 1 закладі (таблиця 9).

Таблиця 7. Структура закладів освіти на території яких відмічали куріння, Львівська область

Тип закладу	Тип куріння			Кількість закладів, де зареєстровано куріння
	Сигарети	Електронні сигарети (вейпи)	Тютюнові вироби для електричного нагрівання	
Вищий навчальний	1	3	2	3
Професійно-технічний		1		1
Загальний підсумок	1	4	2	4

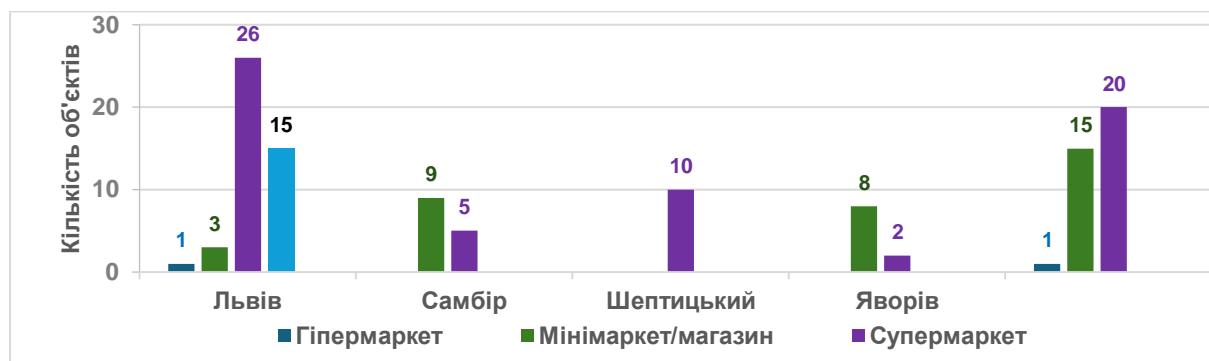
Наявність недопалок реєструвались у 20% закладів освіти (4 об'єкти) м. Львова, 6% (1 об'єкт) закладів освіти м. Самбора та 80% (4 об'єкти) закладів освіти м. Яворова. На території закладів освіти м. Шептицький наявність недопалок під час моніторингу не була відмічена. Недопалки були виявлені на території 29% (2/7) вищих навчальних закладів, 11% (4/35) закладів загальної середньої освіти та 23% (3/13) професійно-технічних навчальних заклади.

Таблиця 8. Структура закладів освіти на території яких відмічали наявність недопалок, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Тип закладу			
	Вищий навчальний заклад	Заклад загальної середньої освіти	Професійно-технічний навчальний заклад	Загальний підсумок
Львів	2		2	4
Самбір			1	1
Яворів		4		4
Всього	2	4	3	9

Моніторинг точок продажу тютюнових виробів

Здійснено моніторинг 79 точок продажу тютюнових виробів у Львівській області, зокрема 1 гіпермаркет, 15 мінімаркетів/магазинів, 20 супермаркетів та 15 МАФів/кіосків. У м. Львові проведено моніторинг в 45 точок продажу тютюнових виробів, 14 закладів у м. Самбір та по 10 – у м. Шептицький та м. Яворів (Графік 21).

Графік 21. Розподіл точок продажу тютюнових виробів, де проведений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

44% (35 об'єктів) точок продажу тютюнових виробів розміщені в межах 100 м. від зупинок громадського транспорту, 11% (9 об'єктів) – в межах 100 м. від закладів освіти (таблиця 9).

Таблиця 9. Характеристика розміщення точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Об'єкт розміщено поряд			Загальний підсумок
	Зупинкою громадського транспорту	Закладом освіти	Закладом охорони здоров'я	
Львів	20	8	2	45
Самбір	3	1	1	14
Шептицький	6	0	0	10
Яворів	6	0	0	10
Всього	35	9	3	79

91% (72 об'єкти) точок продажу тютюнових виробів здійснювали продаж сигарет, 25% (20 об'єктів) – електронні сигарети (вейпи), 14% (11 об'єктів) – рідини для електронних сигарет, 47% (37 об'єктів) – тютюнові вироби для електричного нагрівання (ТВЕНи) та 37% (29 об'єктів) – бездимні нікотинові вироби (таблиця 10).

Таблиця 10. Характеристика точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, за типом ТВ, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Сигарети	Електронні сигарети (вейпи)	Рідини для електронних сигарет	Системи для нагрівання	Бездимні нікотинові вироби	Кількість закладів
Львів	38	19	10	32	27	45
Самбір	14			1	1	14
Шептицький	10	1	1		1	10
Яворів	10			4		10
Загальний підсумок	72	20	11	37	29	79

У 72% (57 об'єктів) точок продажу тютюнових виробів, де було здійснено моніторинг, здійснюється торгівля тютюновими виробами, сигаретами, тютюном для самокруток, рідинами для електронних сигарет з нікотином або без, які містять смако-ароматичні або інші добавки. Зокрема у зокрема у 84% (38/45) точок продажу м. Львова, 93% (13/14) точок продажу м. Самбора, 10% (1/10) точок продажу м. Шептицький та 50% (5/10) точок продажу м. Яворів.

У 97% (77 об'єктів) точок продажу тютюнових виробів була викладка тютюнових виробів, зокрема у всіх точках продажу тютюнових виробів м. Самбора, м. Шептицький та м. Яворова. Викладка тютюнових виробів була розташована у 57% (45/77) у прикасовій зоні, 56% (43/77) – позаду касової зони, 48% (37/77) – на рівні дитячих очей. Зокрема викладка тютюнових виробів у прикасовій зоні була розміщена у 67% (29/43) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 29% (4/14) точок продажу м. Самбора, 80% (8/10) точок продажу м. Шептицький та 40% (4/10) точок продажу м. Яворів. Викладка тютюнових виробів на рівні дитячих очей була розміщена у 74% (32/43) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 29% (4/14) точок продажу м. Самбора та 10% (1/10) точок продажу м. Шептицький (таблиця 11).

Таблиця 11. Характеристика викладки тютюнових виробів у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Характеристика викладки тютюнових виробів	Львів	Самбір	Шептицький	Яворів	Кількість закладів
У прикасовій зоні	29	4	8	4	45
На рівні дитячих очей	32	4	1		37

Позаду касової зони	29	9	1	4	43
Поряд із солодощами/ дитячими товарами	13			2	15
Підвішена до стелі	2				2
Потужна викладка ТВ (power wall)	15			1	16
Звичайна викладка ТВ	11	6	1	9	27
На фірмовому стенді або вітрині	19	3		8	30

У 53% (42 об'єкти) точках продажу була присутня реклама тютюнових виробів, зокрема у 72% (31/43) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 43% (6/14) точок продажу м. Самбора, 10% (1/10) точок продажу м. Шептицький та 40% (4/10) точок продажу м. Яворів. Рекламою тютюнових виробів у 88% (37/42) було використання підсвітки, 67% (28/42) – яскравий фон/ панно, 50% (21/42) – плакат/ постер із зображенням ТВ. Зокрема, у закладах в яких була присутня реклама, використання підсвітки як реклама тютюнових виробів було у 90% (28/31) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 67% (4/6) точок продажу м. Самбора, 100% (1/1) точок продажу м. Шептицький та 100% (4/4) точок продажу м. Яворів. Яскравий фон/ панно було використано у 71% (22/31) точок продажу тютюнових виробів м. Львова в яких була реклама, у 83% (5/6) точок продажу м. Самбора та в 100% (1/1) точок продажу м. Шептицький. Плакат/ постер із зображенням ТВ було використано у 64% (20/31) точок продажу тютюнових виробів м. Львова в яких була реклама та в 100% (1/1) точок продажу м. Шептицький (таблиця 12).

Для реклами на плакатах/ постерах у 86% (18/21) були зображення ТВ (наприклад, пачок) та у 5% (1/21) зображення медичних працівників.

Серед 37 точок продажу, де як реклама була використана підсвітка, у 24% (9 об'єктів), вона блимала чи мерехтіла. Зокрема, у 29% (8/28) точок продажу тютюнових виробів м. Львова та 1 – м. Шептицький.

Таблиця 12. Характеристика реклами тютюнових виробів у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Характеристика реклами тютюнових виробів	Львів	Самбір	Шептицький	Яворів	Кількість закладів
Плакат/ постер із зображенням ТВ	20		1		21
Використання підсвітки	28	4	1	4	37
Цифрове табло	2	1			3
Збільшені пачки сигарет	6				6

Монітор з відео	1			1	2
Яскравий фон/ панно	22	5	1		28

У 29% (23 об'єктів) точках продажу тютюнових виробів, в який було проведено моніторинг, спостерігається просування тютюнових виробів. Даний факт відмічався у 51% (23/45) точках продажу тютюнових виробів м. Львова. Зокрема в продажі були пачки сигарет із кількістю сигарет більше ніж 20 (51%), та по 1 випадку відмічали зображення тютюнового бренду на інших товарах та знижки на ТВ (Таблиця 13).

Таблиця 13. Характеристика просування тютюнових виробів у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Характеристика просування тютюнових виробів	Львів
Зображення тютюнового бренду на інших товарах	1
Знижки на ТВ	1
Пачки із кількістю сигарет більше 20	23

У 78% (62/79) точках продажу тютюнових виробів пачки тютюнових виробів виставлені написом «Куріння вбиває» до покупця, зокрема у 73% (33/45) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 93% (13/14) точок продажу м. Самбора, 70% (7/10) точок продажу м. Шептицький та 90% (9/10) точок продажу м. Яворів.

У 52% (41/79) точках продажу тютюнових виробів пачки тютюнових виробів виставлені таким чином, що попередження на пачках видно повністю, зокрема у 60% (27/45) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 36% (5/14) точок продажу м. Самбора, 10% (1/10) точок продажу м. Шептицький та 80% (8/10) точок продажу м. Яворів. Проте, у 18% (14/79) точках продажу тютюнових виробів пачки тютюнових виробів виставлені таким чином, що попередження на пачках частково закриті, зокрема у 16% (7/45) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 7% (1/14) точок продажу м. Самбора, 50% (5/10) точок продажу м. Шептицький та 10% (1/10) точок продажу м. Яворів. У 8% (6/79) точках продажу тютюнових виробів пачки тютюнових виробів виставлені таким чином, що попередження на пачках закриті повністю, зокрема у 11% (5/45) точок продажу тютюнових виробів м. Львова та 10% (1/10) точок продажу м. Яворів (Таблиця 16).

Таблиця 14. Характеристика розміщення графічних попереджень у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Характеристика графічних попереджень	Львів	Самбір	Шептицький	Яворів	Кількість закладів
Пачки виставлені графічним зображенням до покупця	32	1	6	9	48
Пачки виставлені написом «Куріння вбиває» до покупця	33	13	7	9	62
Попередження на пачках видно повністю	27	5	1	8	41
Попередження на пачках частково закриті	7	1	5	1	14
Попередження на пачках повністю закриті	5			1	6
Є окремий плакат чи листок паперу з асортиментом ТВ та цінами	2				2

В 1 точці продажу тютюнових виробів м. Львова було відмічено продаж сигарет поштучно.

Лише у 22% (17/79) точках продажу тютюнових виробів був знак про заборону продажу сигарет неповнолітнім, зокрема у 16% (7/45) точок продажу тютюнових виробів м. Львова, 29% (4/14) точок продажу м. Самбора, 50% (5/10) точок продажу м. Шептицький та 10% (1/10) точок продажу м. Яворів.

У 18% (14/79) точках продажу тютюнових виробів, в який було проведено моніторинг, спостерігається реклама або стимулювання продажу електронних сигарет. Даний факт відмічався у 29% (13/45) точках продажу тютюнових виробів м. Львова та 10% (1/10) точок продажу м. Шептицький. Зокрема наявність плакатів/ постерів із зображенням е-сигарет чи рідин до них та наявність викладки е-сигарет (хоча б декілька упаковок чи пристроїв) у 10 точках продажу тютюнових виробів, наявність підсвітка е-сигарет або рідин у 9 точках продажу тютюнових виробів та е-сигарети виставлені на рівні дитячих очей/ біля дитячих товарів - у 8 точках продажу тютюнових виробів (Таблиця 17).

Таблиця 15. Характеристика реклама або стимулювання продажу електронних сигарет у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Характеристика реклама або стимулювання продажу електронних сигарет	Львів	Шептицький	Всього
Плакат/ постер із зображенням е-сигарет чи рідин до них	9	1	10

е-сигарети виставлені на рівні дитячих очей/ біля дитячих товарів	8		8
є викладка е-сигарет (хоча б декілька упаковок чи пристроїв)	9	1	10
виставлено пляшечки з е-рідинами	6		6
е-сигарети або рідини розміщені на яскравому фоні/ панно	3		3
є підсвітка е-сигарет або рідин	8	1	9

У 38% (30/79) точках продажу тютюнових виробів, в який було проведено моніторинг, спостерігалась реклама або просування систем для нагрівання тютюну / тютюнових виробів для нагрівання.

Як реклама використовувались плакати/ постери із зображенням тютюнових виробів для нагрівання та/ або пристроїв (в 11 точках продажу тютюнових виробів) та викладка, хоча б декілька упаковок, пачок ТВЕН (в 8 точках продажу тютюнових виробів) (Таблиця 16).

Таблиця 16. Характеристика реклами або просування систем для нагрівання тютюну / ТВЕН у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Реклама або просування систем для нагрівання тютюну	Львів	Самбір	Шептицький	Яворів	Загальний підсумок
Викладка пачок ТВЕН (хоча б декілька упаковок)	5			3	8
Підсвітка пачок ТВЕН	2		1		3
Запропоновано знижки/ акції на ТВЕН чи пристрої до них	1				1
Наявність спеціального знаку, що тут продають ТВЕН	2				2
Пачки ТВЕН виставлені на рівні дитячих очей/ поряд з дитячими товарами	1				1
Пачки ТВЕН розміщені на яскравому фоні/ панно	3				3
Плакат/ постер із зображенням тютюнових виробів для нагрівання (ТВЕН) та/ або пристроїв	10	1			11

У 35% (28 об'єктів) точках продажу тютюнових виробів, в який було проведено моніторинг, спостерігалась реклама або стимулювання продажу бездимних тютюнових та нікотинових виробів, зокрема така реклама спостерігалася у 58% (26/45) точках продажу тютюнових виробів м. Львова, у 7% (1/14) точках продажу тютюнових виробів м. Самбора та 10% (1/10) точках продажу тютюнових виробів м. Шептицький (Таблиця 18).

Таблиця 17. Характеристика реклами бездимних тютюнових та/або нікотинових виробів у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Реклама бездимних тютюнових та/або нікотинових виробів
Львів	26
Самбір	1
Шептицький	1
Яворів	
Загальний підсумок	28

У 41% (32/79) точках продажу тютюнових виробів, в який було проведено моніторинг, спостерігалась реклама або стимулювання продажу тютюнових виробів, сигарет, тютюну для самокруток, рідинам для електронних сигарет з нікотином або без, які містять смако-ароматичні або інші добавки, зокрема така реклама спостерігалася у 53% (24/45) точках продажу тютюнових виробів м. Львова, у 21% (3/14) точках продажу тютюнових виробів м. Самбора, 10% (1/10) точках продажу тютюнових виробів м. Шептицького та 40% (4/10) точках продажу тютюнових виробів м. Яворів (Таблиця 20).

Таблиця 18. Характеристика реклами ТВ із ароматичними добавки у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Місто проведення моніторингу	Реклама ТВ із ароматичними добавки
Львів	24
Самбір	3
Шептицький	1
Яворів	4
Загальний підсумок	32

Як реклама ТВ із ароматичними добавками, використовувались викладка коробочок хоча б декілька упаковок (у 25 точках продажу тютюнових виробів), коробочки виставлені на рівні дитячих очей/ біля дитячих товарів та розміщення товарів на яскравому фоні/ панно (в 11 точках продажу тютюнових виробів) (Таблиця 21).

Таблиця 19. Характеристика реклами ТВ із ароматичними добавки у точок продажу тютюнових виробів, в яких здійснений моніторинг дотримання антитютюнового законодавства, Львівська область

Реклама ТВ із ароматичними добавки	Львів	Самбір	Шептицький	Яворів	Загальний підсумок
Плакат/ постер із зображенням	7				7
Коробочки виставлені на рівні дитячих очей/ біля дитячих товарів	11				11
Викладка коробочок (хоча б декілька упаковок)	20		1	4	25
Товари розміщені на яскравому фоні/ панно	11				11
Підсвітка відповідних коробок	5	1		1	7

Місця нелегальної торгівлі під час моніторингу дотримання антитютюнового законодавства не були виявлені.

Висновки відповідно до результатів дослідження

- Реєстрація факту куріння у приміщенні 10% закладів громадського харчування м. Львова, переважно куріння кальянів. Про ймовірне куріння кальянів у закладах громадського харчування також свідчить їх розміщення на видному місці (у м. Львові та м. Яворів). Про ймовірне куріння у закладах громадського харчування м. Львова також свідчить розміщення попільничок або предметів, які слугують за попільнички, та відчуття запаху тютюнового диму.
- У 60% закладів громадського харчування, в яких було проведено моніторинг, розміщення попередження про заборону куріння не відповідає вимогам чинного антитютюнового законодавства. У більше ніж половини закладів громадського харчування (62%) відсутній графічний знак про заборону куріння у їх приміщеннях. У 85% відсутній текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!».
- Куріння на терасі закладів громадського харчування сигарет, кальянів, електронних сигарет чи ТВЕНів у 41% закладах громадського харчування, в яких для відвідувачів була облаштована тераса. Про ймовірне куріння на терасах у закладах громадського харчування також свідчить розміщення попільничок або предметів, які слугують за попільнички.
- Відсутність попередження про заборону куріння на всіх зупинках громадського транспорту у м. Самбора, м. Шептицький та м. Яворова та у 82% зупинках громадського транспорту м. Львова, де було проведено моніторинг. А також відсутність на всіх зупинках громадського транспорту, де було проведено моніторинг, тексту «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!».
- Куріння на зупинках громадського транспорту, зокрема на 75% зупинок м. Шептицький, 20% зупинок м. Самбора та 8% зупинок м. Львова. Про ймовірне куріння на зупинках громадського транспорту також вказує наявність недопалок на території 68% зупинок.

- Відсутність наочної інформації про заборону куріння у 64% вокзалів та автостанцій, де був здійснений моніторинг та відсутність тексту «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!» у 86%.
- Куріння на території вокзалів чи біля їх входів, на пероні чи місці відправлення транспорту відмічалась у більше ніж половини вокзалів та автостанцій, де було здійснено моніторинг. Про ймовірність куріння також свідчить наявність недопалок на території 85% вокзалів та автостанцій.
- В 91% відсутній знак про заборону куріння на дитячих майданчиках, де був здійснений моніторинг. А у м. Шептицький такий знак був відсутній на всіх дитячих майданчиках. На жодному із дитячих майданчиків, де було проведено моніторинг, не було розміщено текст «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!».
- Куріння на момент моніторингу у 7% дитячих майданчиків м. Львова та 60% дитячих майданчиків м. Шептицький. Про ймовірність куріння на території дитячих майданчиків також свідчить наявність на території 42% майданчиків недопалок.
- Відсутність знаку про заборону куріння у 44% та тексту «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!» у 81% закладів охорони здоров'я, де був здійснений моніторинг.
- У 44% закладів охорони здоров'я відмічали факт куріння на їх території на момент моніторингу. Про ймовірність куріння також вказує наявність недопалок на території 38% закладів охорони здоров'я.
- Відсутність знаку про заборону куріння у 62% та тексту «Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!» у 69% закладів освіти, де був здійснений моніторинг. У жодному із закладів освіти м. Шептицький та м. Яворова, де був проведений моніторинг, на території закладу не було розміщено графічний знак про заборону куріння.

- Куріння на території 7% закладів освіти, де було проведено моніторинг, зокрема у 3 вищих навчальних закладах м. Львова та 1 професійно-технічному закладі м. Шептицький. На території 16% закладів освіти відмічали наявність недопалок, зокрема у закладів освіти м. Львова, м. Самбора та м. Яворова.
- У 97% точках продажу тютюнових виробів була наявна викладка тютюнових виробів, яка розміщувалась у прикасовій зоні (57%), позаду касової зони 56% та на рівні дитячих очей (48%).
- У 53% точках продажу тютюнових виробів була присутня реклама тютюнових виробів, у 29% – просування тютюнових виробів, у 18% – реклама або стимулювання продажу електронних сигарет, у 38% – реклама або просування систем для нагрівання тютюну / тютюнових виробів для нагрівання, у 35% – реклама або стимулювання продажу бездимних тютюнових та нікотинових виробів.
- У 78% точках продажу тютюнових виробів відсутній знак про заборону продажу сигарет неповнолітнім.

Рекомендації

На основі отриманих результатів дослідження рекомендуємо:

1. Головам районних військових/державних адміністрацій та сільських, селищних, міських рад територіальних громад:

- Забезпечення встановлення наочної інформації, що складається з графічного знака про заборону куріння і тексту такого змісту: "Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів заборонено!".
- Визначення додаткових місць, де забороняється куріння, вживання та використання тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, трав'яних виробів для куріння, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання, кальянів на виконання статті 13 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».

2. Головному управлінню Національної поліції у Львівській області, Головному управлінню Держпродспоживслужби у Львівській області:

- Посилення контролю за виконанням вимог законодавства щодо повної заборони куріння в громадських місцях.
- Проведення планових та позапланових заходів (на підставі звернень споживачів та громадських організацій) державного нагляду (контролю) щодо дотримання вимог Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».
- Забезпечення постійного контролю за дотриманням вимог законодавства щодо продажу тютюнової продукції особам, які не досягли 18-ти років, нелегальної торгівлі, а також проведення моніторингу інших порушень вимог законодавства щодо обмеження доступності тютюнових виробів.

3. ДУ «Львівський ОЦКПХ МОЗ», Департаменту комунікацій та внутрішньої політики ОДА, Головному управлінню Держпродспоживслужби у Львівській області:

- Проведення інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності населення про зміни в антитютюновому законодавстві, шкоди від вживання тютюнових виробів, пристроїв для

куріння на здоров'я населення, небезпечні наслідки впливу вторинного тютюнового диму із залученням соціально відповідального бізнесу та місцевих ЗМІ.

- Проведення інформаційно-просвітницької кампанії в закладах освіти, охорони здоров'я усіх форм власності з питань профілактики вживання тютюнових та нікотинових виробів, а також дотримання антитютюнового законодавства.

4. Керівникам закладах освіти, охорони здоров'я усіх форм власності:

- Здійснювати контроль щодо дотримання антитютюнового законодавства на території та в приміщеннях закладу.

- Посилити внутрішню політику щодо вживання тютюнових та нікотинових виробів на території закладу, в тому числі з наданням інформації про причини заборони та шкоду від вживання тютюнових та нікотинових виробів.

- Забезпечення встановлення наочної інформації, що складається з графічного знака про заборону куріння і тексту такого змісту: "Куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів заборонено!" у приміщенні та на території закладу.